

результати діяльності громад [3]. Дослідники можуть визначити найкращі практики та вдосконалити наявні методики, щоб оптимізувати їхню ефективність, відстежуючи прогрес керівників територіальних громад, які пройшли навчання.

Розвиток лідерської компетентності за допомогою тренінгових технологій має важливе значення для забезпечення лідерів територіальних громад навичками, необхідними для подолання складних викликів сучасного врядування. Застосовуючи різноманітні методи навчання, які ґрунтуються на принципах навчання дорослих, тренінгові програми можуть сприяти зростанню ефективних, впевнених у собі лідерів, здатних просувати позитивні зміни у своїх громадах. Однак, щоб максимізувати вплив цих програм, важливо забезпечити їхню доступність, культурну релевантність та відповідність конкретним потребам лідерів територіальних громад.

Список використаних джерел:

1. Бибик Д. Модель формування соціального лідерства у майбутніх соціальних працівників в умовах професійної підготовки. *Social Work and Education*. 2020. Vol. 7, No. 4. P. 483–496.
2. Garavan T., Costine P., Heraty N. The emergence of strategic human resource development. *Journal of European Industrial Training*. URL: <http://surl.li/imocbv>
3. Gigliotti R. Competencies for Effective Leadership. URL: <http://surl.li/zdaviq>
4. Trisca L. How to Develop a Leadership Competency Framework: Step-by-Step Guide. URL: <https://www.deel.com/blog/develop-leadership-competency-framework/>

*Ірина Яцищак,
менеджер відділу з Соціальної роботи
Sincere Care Agency (Нью Йорк, США),
випускниця аспірантури,
спеціальність 231 Соціальна робота,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

*Науковий керівник: Наталія Олексюк,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної роботи та
менеджменту соціокультурної діяльності,
Тернопільський національний педагогічний
Університет імені Володимира Гнатюка*

РЕАЛІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНИХ ПРОГРАМ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЯК ЗАПОРУКА ЇХ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ В УНІВЕРСИТЕТАХ США

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасні умови розвитку української держави, пов'язані з активним інтегруванням національної освітньої системи до європейського та світового простору, спричинили суттєві зміни в організації суспільного життя, що актуалізувало складні проблеми розбудови всієї

національної системи загальної середньої освіти [3, с. 97]. Демократизація суспільного буття, гуманізація взаємовідносин різних соціальних груп потребують удосконалення умов соціалізації молоді з особливими освітніми потребами; вимагають змін в орієнтації освіти на забезпечення доступності навчання осіб із особливими потребами, що стає можливим лише за умови впровадження інклюзивних процесів [1, с. 132]. Запровадження інклюзії в освітній сфері є не другорядним, а центральним питанням для забезпечення високоякісної освіти і створення більш інклюзивних суспільств. В умовах російсько-української війни зі зростанням кількості молоді з особливими освітніми потребами відбувається актуалізація проблеми забезпечення їх прав на отримання якісної освіти й створення інклюзивного освітнього середовища в закладах освіти на всіх рівнях [4, с. 42].

Згідно з Національною стратегією зі створення безбар'єрного простору в Україні, освітня безбар'єрність передбачає створення рівних можливостей і вільного доступу до освіти, охоплення освітніми послугами якомога більшої кількості здобувачів, удосконалення матеріально-технічної бази, необхідної для задоволення різних освітніх потреб та залучення фахівців, які забезпечуватимуть інклюзію в навчально-виховному процесі [2, с. 83]. З метою оптимізації процесу створення безбар'єрного простору в Україні та реалізації інклюзивних програм для студентів з особливими освітніми потребами вважаємо за необхідне вивчити досвід розв'язання означених проблем в інших країнах, зокрема, в університетах США.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Як відомо, інклюзія – це концепція, яка створює сприятливе середовище для всіх здобувачів освіти, незалежно від їхньої індивідуальної специфіки та особливостей [3, с. 98]. Інклюзивна освіта спрямована на забезпечення доступу до навчання в закладах освіти всім бажаючим, у тому числі – з особливими освітніми потребами [1, с. 134].

Інклюзія в університетах США охоплює широкий спектр ініціатив і програм, спрямованих на забезпечення рівних можливостей для студентів з різними фізичними, психічними, соціальними та культурними потребами. Це дозволяє створити середовище, де кожен студент може реалізувати свій потенціал незалежно від своїх особливостей, потреб та характеристик [7]. Ось кілька основних напрямків, за якими розробляються та упроваджуються програми підтримки інклюзії для студентів:

- ✓ програми фізичної доступності (в Україні – безбар'єрності) (більшість університетів мають інфраструктуру, адаптовану для людей з інвалідністю (пандуси, ліфти, спеціальні туалети, місця для паркування тощо);
- ✓ програми академічної підтримки (для студентів з особливими потребами (наприклад, з порушеннями зору чи слуху) пропонуються індивідуальні програми навчання (в Україні – індивідуальні траєкторії навчання) упроваджуються

індивідуальні академічні адаптації (наприклад, збільшення часу для іспитів, використання нотаток)) [8];

✓ програми ресурсної підтримки у навчанні (навчальні матеріали у форматі, доступному для студентів з особливими потребами (наприклад, текстові файли, великі шрифти, аудіокниги або спеціалізовані комп'ютерні програми для тих, хто має труднощі з письмовою або вербальною комунікацією); спеціальні пристрої та програми для диктування, електронні книги або програми для корекції письмових помилок));

✓ програми гендерної інклюзії та підтримки ЛГБТК+ спільноти (університети активно створюють безпечні та інклюзивні простори для студентів з різними сексуальними орієнтаціями та гендерними ідентичностями, центри підтримки ЛГБТК+, організують тренінги, семінари, конференції; забезпечують можливості для зміни імені та гендерної ідентичності в документах) [5];

✓ програми для студентів з нейро-психологічними особливостями, орієнтовані на студентів з аутизмом, тривожними розладами, біполярними розладами, СДУГ (синдром дефіциту уваги та гіперактивності), дислексією та іншими нейропсихологічними особливостями (спеціалізовані курси, соціальні групи та менторство, індивідуальні консультації; академічні стратегії для подолання труднощів; розвиток соціальних навичок для покращення взаємодії зі студентами та викладачами та ін.);

✓ програми для студентів-спортсменів з інвалідністю (доступні спортивні майданчики; адаптація правил ігор, змагань, поєдинків для участі осіб з різними можливостями; спеціалізовані спортивні програми для студентів з інвалідністю, такі як паралімпійські команди або змагання [6];

✓ програми психологічної підтримки студентів з інвалідністю, що зазвичай включають обговорення емоційних труднощів, пов'язаних з адаптацією до освітнього середовища, умов проживання у кампусі або соціальною інтеграцією. Величезною популярністю користуються також тренінги з майндфулнесу та релаксації, спеціальні заняття з медитації, йоги для подолання здобувачами освіти стресу, тривоги, депресії та інших емоційних труднощів [4];

✓ програми фінансової підтримки студентів означених категорій, які не можуть дозволити собі індивідуальні терапії, передбачають стипендії або фінансову допомогу, що покривають вартість послуг підтримки; витрати на професійне консультування, включаючи терапію чи психологічну допомогу; підтримку асистентів або наставників для індивідуального навчання [8].

Окрім перелічених програм, в університетах США діють різноманітні студентські організації та клуби підтримки інклюзії, у яких культивується різноманіття та забезпечуються можливості для взаємодії з іншими студентами, що мають схожі інтереси чи виклики [7].

Нам імпонує також підтримка інклюзивного навчального середовища у форматі тренінгів для викладачів, що передбачає їх навчання взаємодії зі студентами з особливими освітніми потребами, адаптації методів викладання до потреб студентів [5].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у обраному напрямі. Інклюзивний освітній простір призначений для реалізації освітніх і міжособистісних відносин здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, пов'язаними з інвалідністю чи проблемами зі здоров'ям, ідентифікацією, а також для забезпечення можливостей особистісного і соціального розвитку здобувачів, їх саморозвитку та соціалізації.

У перспективі вважаємо за доцільне детально дослідити розмаїття форм і методів, які використовуються студентськими службами університетів США в роботі зі студентами з особливими освітніми потребами та механізми їх застосування.

Список використаних джерел:

1. Козуля В. (2020). Інклюзивне освітнє середовище: сутність та особливості. *Молодь і ринок*, 5 (184), 131–136. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2020_5_26.
2. Поліхроніди А. Г. (2016). Створення інклюзивного освітнього середовища в сучасних навчальних закладах. *Наука і освіта*, 6, 82–84. URL: <https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/articles/2016-6-doc/2016-6-st16>
3. Талдонова Л. О. (2018). Інклюзивне освітнє середовище. *Теорія і практика сучасної психології*, 6, 97–101. URL: http://tpsp-journal.kpu.zp.ua/archive/6_2018/20.pdf
4. Цимбалару А. Д. (2016). Освітній простір: сутність структура і механізми створення. *Український педагогічний журнал*, 1, 41–49. URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/150>
5. Студентські служби для студентів із інвалідністю. URL: <https://www.cuny.edu/current-students/student-affairs/student-services/disability/#programs-service>.
6. Функціонування інклюзивного середовища в університетах США. URL: https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSc1J8poxu4w2C9fCrIb35ZA56LnKqiob5j_lr5ekvgJ15FFKQ/viewform?pli=1
7. Система подолання непрацевдатності студентів. URL: <https://www.cuny.edu/letters/academic-affairs/new-student-disability-management-system/>
8. Робота зі студентами з психічними проблемами. URL: <https://cunysps.swoogo.com/neuro24/recordings>